

**OBČANSKÉ PRÁVO-ODPOVĚDNOST V
OBČANSKÉM PRÁVU
(26. 11. 2019)**

JUDr. Michal Márton, Ph.D.

Odpovědnost v občanském právu

právní předpis

zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, část IV. relativní majetková práva (§ 1721-3014 OZ) –hlava III. závazky z deliktů

Právní jednání jako právní důvod vyvolávající právní následky může být jak po právu, čili v souladu s právem, tj. jak právem aprobované, tak v rozporu s právem, tj. **právem reprobované**. Druhou jmenovanou kategorií označujeme jako **protiprávní jednání či protiprávní čin**.

Právní jednání může být v rozporu s objektivním právem, v takovém případě se jedná o **porušení mimosmluvní povinnosti**, anebo v rozporu s tím, co si strany ujednaly ve smlouvě, kde jde o **porušení smluvní povinnosti**

Právní následky protiprávního jednání se nazývají **nepříznivé (negativní) právní následky** = vzniká **odpovědnost za toto jednání** a povinnost **nahradiť škodu**

Odpovědnost v občanském právu

Obecné předpoklady vzniku odpovědnostního závazku:

delikt: deliktem se rozumí nesplnění či porušení právní povinnosti, delikty způsobující újmu se dále dělí na ty, jež vyvolají **majetkovou újmu** a **nemajetkovou újmu** (delikty způsobující vady, delikty z prodlení a delikty vznikající zneužitím nebo omezením soutěže)

újma: škoda (újma na jmění) bývá definována jako **majetková újma** vyjádřitelná v penězích, zahrnuje v sobě škodu skutečnou i ušlý zisk; povinnost nahradit **nemajetkovou újmu** musí výslovně zakotvit zákon či smlouva, týká se zpravidla porušení přirozených práv člověka

kauzální nexus: příčinná souvislost mezi deliktem a vzniklou škodou, škoda je přímým následkem deliktu

zavinění: vnitřní psychický stav škůdce k jeho jednání a následkům tohoto jednání

Odpovědnost v občanském právu

Zvláštní ustanovení k odpovědnosti nahradit škodu – výběr

škoda způsobená zvířetem (§§ 2933-2935 OZ) – povinnost hradit škodu má

vlastník zvířete (zvíře bylo pod jeho dohledem, pod dohledem osoby, které jej svěřil, zvíře mu uprchlo nebo se zatoulalo),
osoba, které bylo zvíře svěřeno (společně a nerozdílně s vlastníkem),

třetí osoba, která zvíře vlastníku nebo osobě, již bylo svěřeno, svémocně odňala (nemůže se zprostit, výše uvedené osoby ale odpovídají solidárně s ní, pokud neprokáží, že odnětí nemohly zabránit)

Odpovědnost v občanském právu

škoda způsobená věcí (§§ 2936-2938 OZ) – odpovídá **ten, kdo byl povinen něco plnit a použil při tom vadnou věc** (*objednáte si firmu na čištění koberce a přístroj k čištění začne hořet, v důsledku čehož přijdete o koberec*)

způsobí-li škodu věc sama od sebe, hradí ji **ten, kdo nad ní měl mít dohled**, jinak **vlastník věci** (liberace – prokázání, že dohled nebyl zanedbán); - *osoba zapálí svíčky na adventním věnci a jde spát, v důsledku čehož vyhoří tři bytové jednotky v panelovém domě*

způsobila-li škodu věc pádem/vyhozením z místnosti, hradí škodu společně a nerozdílně s **osobou mající dohled osoba, která takové místo užívá, eventuálně vlastník věci**; (*v rámci manželské hádky vyhodíte z okna počítač, protože manželka sedí pořád na facebooku a ten poškodí pod okny stojící automobil souseda*)

Odpovědnost v občanském právu

škoda na převzaté věci (§ 2944 OZ) – každý, kdo od jiného převzal věc, která má být předmětem jeho závazku, nahradí její poškození, ztrátu nebo zničení, neprokáže-li, že by ke škodě došlo i jinak **(kabát převzatý do čistírny)**

škoda na odložené věci (§ 2945 OZ) – povinným je provozovatel, s jehož činností je zpravidla spojeno odkládání věci (věc je odložena na místě k tomu určeném/obvyklém) či provozovatel hlídaných garáží/zařízení podobného druhu, jedná-li se o dopravní prostředky v nich umístěné a o jejich příslušenství; použijí se obecné liberační důvody; právo na náhradu škody lze uplatnit nejpozději do 15 dnů po dni, kdy se poškozený o škodě musel dozvědět **(kabát odložený v hospodě)**

Odpovědnost v občanském právu

škoda na vnesené věci (§§ 2946-2949) – odpovídá provozovatel ubytovacích služeb za předpokladu, že ubytovaný vnesl věc do prostor vyhrazených k ubytování či uložení věcí; liberace – provozovatel prokáže, že by ke škodě došlo i jinak nebo že ubytovaný/jeho doprovod způsobil škodu sám; náhrada škody je limitována, ale v těchto případech se hradí bez omezení – věc byla převzata do úschovy, ubytovatel odmítl úschovu v rozporu se zákonem, škoda byla způsobena ubytovatelem/jeho zaměstnancem; nárok je třeba uplatnit do 15 dnů po dni, kdy se poškozený o škodě musel dozvědět ***(věci, které si přinesete na ubytování v hotelu)***

Odpovědnost v občanském právu

škoda způsobená informací nebo radou (§ 2950 OZ) – škodu hradí ten, kdo vystupuje jako příslušník určitého stavu nebo povolání k odbornému výkonu nebo jinak vystupuje jako odborník, pokud škodu způsobí neúplnou/nesprávnou informací nebo škodlivou radou **danou za odměnu** v záležitosti svého vědění nebo dovednosti; jinak se hradí jen škoda způsobená vědomě

Aneb nehrát si za každou cenu na brouka pytlíka...

Odpovědnost v občanském právu

Způsob a výše náhrady

Škoda se nahrazuje uvedením do předešlého stavu. Není-li to dobře možné, anebo žádá-li to poškozený, hradí se škoda v penězích.

Nemajetková újma se odčiní přiměřeným zadostiučiněním, které musí být poskytnuto v penězích, nezajistí-li jeho jiný způsob skutečné a dostatečně účinné odčinění způsobené újmy.

možnost snížení náhrady z důvodů zvláštního zřetele hodných (§ 2953 OZ)

možnost poškozeného uspokojit se z věcí, které škůdce nabyt trestnou činností (§2954 OZ)

náhrada při poranění zvířete (hradí se účelně vynaložené náklady spojené s péčí o zdraví zraněného zvířete, ***cena morčete 100 Kč, veterinární péče za 2.000 Kč je možná***).

Odpovědnost v občanském právu

Nemajetkovou újmu je třeba **odčinit**. Zadostiučinění se poskytuje v penězích, nezajistí-li jeho jiný způsob skutečné a dostatečně účinné odčinění způsobené újmy.

Při újmě na **přírozených právech člověka** je škůdce povinen nahradit škodu i nemajetkovou újmu, kterou tím způsobil. Jako nemajetkovou újmu má odčinit i způsobené duševní útrapy (§ 2956 OZ). Podle § 2957 OZ musí být způsob a výše přiměřeného zadostiučinění určeny tak, aby byly odčiněny i okolnosti zvláštního zřetele hodné (úmyslné způsobení újmy, použití lsti, pohrůžky, zneužití závislosti poškozeného na škůdci atd.).

Odpovědnost v občanském právu

Újma na zdraví, aneb dobře mířená facka problém nevyřeší, ale způsobí...

Náhrady při ublížení na zdraví a při usmrcení

ublížení na zdraví: náleží peněžitá náhrada vyvažující plně vytrpěné bolesti a další nemajetkové újmy a náhrada za ztížení společenského uplatnění, pokud vznikla poškozením zdraví překážka lepší budoucnosti poškozeného

usmrcení/zvlášť závažné ublížení na zdraví: škůdce odčiní duševní útrapy manželu, rodiči, dítěti nebo jiné osobě blízké peněžitou náhradou vyvažující plně jejich utrpení

Odpovědnost v občanském právu

Náklady spojené s péčí o zdraví upravuje § 2960 OZ. Škůdce hradí náklady, které byly účelně vynaloženy v souvislosti s péčí o zdraví poškozeného, s péčí o jeho osobu nebo o jeho domácnost tomu, kdo je vynaložil. Tato osoba může také požádat o přiměřenou zálohu.

Náhrada za ztrátu na výdělku po dobu pracovní neschopnosti (§ 2962 OZ) se vypočte tak, že se od průměrného výdělku poškozeného před vznikem újmy odečte částka, která byla poškozenému vyplacena v důsledku nemoci nebo úrazu podle jiného právního předpisu. Náleží i poškozenému žáku/studentu, a to ode dne, kdy měla skončit jeho povinná školní docházka, studium nebo příprava na povolání.

Náhrada za ztrátu na výdělku po skončení pracovní neschopnosti, případně při invaliditě (§ 2963 OZ) se poskytne ve výši, která je rozdílem mezi výdělkem dosahovaným poškozeným před vznikem újmy a výdělkem dosahovaným po skončení pracovní neschopnosti s připočtením případného invalidního důchodu podle jiného právního předpisu.

Odpovědnost v občanském právu

Náhrada za ztrátu na důchodu (§ 2964 OZ) se vypočte jako rozdíl mezi důchodem, na který vzniklo poškozenému právo, a důchodem, na který by mu vzniklo právo, jestliže by do základu, z něhož byl vyměřen důchod, byla zahrnuta náhrada za ztrátu na výdělku po skončení pracovní neschopnosti, kterou poškozený pobíral v době rozhodné pro vyměření důchodu.

Peněžitý důchod osobě, která konala bezplatné práce pro jiného v jeho domácnosti nebo závodu (§ 2965 OZ) slouží jako náhrada toho, oč poškozený přišel.

Odbytné (§ 2968 OZ) náleží poškozenému, jestliže o to požádá a existuje pro to důležitý důvod. Odbytné se poskytuje namísto peněžitého důchodu.

Odpovědnost v občanském právu

Náklady pohřbu (§ 2961 OZ) hradí škůdce tomu, kdo je vynaložil, a to v rozsahu, v jakém nebyly uhrazeny veřejnou dávkou podle jiného právního předpisu.

Náklady na výživu pozůstalým (§ 2966 OZ) se hradí osobám, kterým zemřelý ke dni své smrti poskytoval/byl povinen poskytovat výživu. Výše náhrady se vypočte jako rozdíl mezi výší dávek důchodového zabezpečení poskytovaných z téhož důvodu a tím, co by poškozený podle rozumného očekávání mohl pozůstalým na těchto nákladech poskytovat, pokud by nedošlo ke škodné události, jejímž následkem byla smrt. Oprávněnými osobami jsou ty, jejichž právo na výživu bylo založeno zákonem, smlouvou, ale i ty, jimž byla výživa poskytována bez zákonného důvodu.